

Initiatiefvoorstel ‘Verlaging van de minimumleeftijd voor commissieleden in Utrecht’

Beleidsveld	Bestuurlijke Zaken
Opsteller	R.E.P.C Snijder
Kenmerk	30248348
Vergaderdatum Raad	12 juni
Referendabel	Nee
Geheim	Nee

R.E.P.C Snijder stelt de raad voor te besluiten:

1. Het besluit tot wijziging van de Verordening op de raadscommissies van de gemeente Utrecht vast te stellen. Met deze wijziging worden de eisen voor commissieleden, niet raadsleden op één punt versoepeld:
 - a. De leeftijdsgrens wordt verlaagd van 18 jaar naar 16 jaar;

Het lid van de gemeenteraad van Utrecht,
Ruben Snijder, Student & Starter

Samenvatting

De lokale democratie staat of valt met representatie, betrokkenheid en ruimte voor vernieuwing. Juist nu is het van belang om de drempels tot politieke participatie te verlagen, zeker voor jongeren. Met dit voorstel wordt ingespeeld op de ondervertegenwoordiging van jongeren in de politiek. Jongeren geven aan dat ze willen meedenken en meepraten over hun toekomst, maar krijgen nu pas vanaf hun achttiende de kans om echt mee te doen.

Door deze regels te versoepelen, maken we de gemeentepolitiek niet alleen inclusiever, maar ook veerkrachtiger en beter afgestemd op de realiteit van deze tijd.

Dit voorstel richt zich daarom op:

1. **Verlaging van de minimumleeftijd voor commissieleden naar 16 jaar:** Hierdoor krijgen jongeren eerder de kans om betrokken te raken bij de politiek en bij te dragen aan de besluitvorming over onderwerpen die hen direct aangaan.

Context

Aanleiding

Het verlagen van de leeftijd voor commissieleden naar 16 jaar

De betrokkenheid van jongeren bij de lokale politiek is cruciaal voor een toekomstbestendige en representatieve democratie. Toch blijft hun participatie in de Utrechtse gemeentepolitiek nog achter. Uit onderzoek uit 2022 blijkt dat slechts 30% van de jongeren zou stemmen als de kiesgerechtigde leeftijd wordt verlaagd naar 16 jaar – aanzienlijk lager dan bij volwassenen. Dit wijst op een lage mate van verbondenheid met het politieke proces, terwijl juist de stem van jongeren van groot belang is bij thema's als onderwijs, woningbouw en klimaat.¹

Tegelijkertijd is het vertrouwen van jongeren in de politiek zorgwekkend laag. Volgens het Adolescentenpanel Democratische Kernwaarden en Schoolloopbanen (ADKS) is het vertrouwen in politieke ambtsdragers en het gevoel dat politici naar hen luisteren de afgelopen jaren fors gedaald.² Jeugdprofessionals herkennen deze trend, die sinds de coronapandemie alleen maar versterkt lijkt. Het gevolg: jongeren voelen zich niet gehoord en haken af van de democratie.³

Dat vraagt om actie. Door de minimumleeftijd voor commissieleden te verlagen van 18 naar 16 jaar, krijgen jongeren de mogelijkheid om zich daadwerkelijk in te zetten binnen de Utrechtse raadscommissies.⁴ Daar worden onderwerpen besproken die direct invloed hebben op hun leven. Jongeren geven bovendien aan dat ze wel degelijk interesse hebben in politieke betrokkenheid, zolang ze er ook écht toe doen. Het eerder toegankelijk maken van het commissielidmaatschap sluit daarbij aan, en vergroot hun gevoel van invloed en vertrouwen in het systeem.⁵

Juridische context

Gemeentewet:

- Artikel 10, lid 1⁶ vereist dat raadsleden minimaal 18 jaar oud zijn.
- Er staat geen artikel in de Gemeentewet waarin dezelfde eis voor commissieleden staat.

¹ Gemeenteraadsverkiezingen '22: jongeren en gemeentepolitiek, I&O-opinieonderzoek

² Democratische Kernwaarden in het Voortgezet Onderwijs jaar 4 (2021/2022), Adolescentenpanel Democratische Kernwaarden en Schoolloopbanen (ADKS). <https://adks.nl/publicaties/>

³ <https://www.nji.nl/publicaties/polarisatie-onder-jongeren-door-de-ogen-van-jeugdprofessionals>

⁴ [Commissies | gemeente Utrecht](#)

⁵ <https://www.kennisopenbaarbestuur.nl/documenten/rapporten/2018/06/29/ongehoord-jongeren-over-een-sterke-lokale-democratie>

⁶ wetten.nl - Regeling - Gemeentewet - BWBR0005416

- Het is de bevoegdheid van de gemeenteraad om al dan niet eisen voor commissieleden in de verordening op te nemen.

Verordening op de Raadscommissies gemeente Utrecht:

- Artikel 6, lid 2 stelt dat de artikelen 10 t/m 15 van de Gemeentewet van overeenkomstige toepassing zijn op commissieleden⁷. Hiermee geldt het vereiste van een minimale leeftijd van 18 jaar ook voor commissieleden. Dit staat namelijk in artikel 10.
- Door een wijziging van artikel 6 van de Verordening kan de gemeenteraad besluiten niet meer dezelfde eisen te stellen aan commissieleden als aan raadsleden. Zo is het mogelijk om de leeftijdsgrens voor commissieleden te verlagen van 18 naar 16 jaar.

Arbeidsrecht en geheimhoudingsplicht:

- Arbeidsvoorwaarden voor jongeren beperken het raadswerk niet en staan deelname van 16- en 17-jarigen als commissielid niet in de weg.

Wat betreft de aansprakelijkheid van minderjarigen met betrekking tot de geheimhoudingsplicht en/of belangenverstrengeling, geldt dat deze ook van toepassing is op 16- en 17-jarigen. In principe is op hen het jeugdstrafrecht van toepassing maar de rechter kan er voor kiezen het volwassenenstrafrecht toe te passen. In de praktijk zal dat niet vaak gebeuren. *Beoogd effect*

Door in te stemmen met dit voorstel wordt het commissielidmaatschap toegankelijker voor een bredere groep inwoners, doordat de minimumleeftijd voor commissieleden wordt verlaagd naar 16 jaar. Dit biedt jongeren de kans om bij te dragen aan de besluitvorming over onderwerpen die hen direct aangaan, wat zorgt voor een meer representatieve en inclusieve lokale politiek.

Eerdere besluitvorming en informatievoorziening aan de raad

- [Raadsvoorstel wijziging Reglement van Orde en Verordening op de raadscommissies - U-reka Gemeente Utrecht](#)

Beslispunten, Argumenten en Kanttekeningen/Risico's

Beslispunt	
1	Het besluit tot wijziging van de Verordening op de raadscommissies van de gemeente Utrecht vast te stellen. Met deze wijziging worden de eisen voor commissieleden, niet raadsleden op één punt versoepeld: a. De leeftijdsgrens wordt verlaagd van 18 jaar naar 16 jaar; b.
Argumenten	
1.1	Jongeren willen het zelf.

⁷ [Document Viewer - U-reka Gemeente Utrecht](#)

	Uit het onderzoek '(On)gehoord: Jongeren over een sterke lokale democratie⁸ van het ministerie van BZK in 2018 bleek dat jongeren actief betrokken willen zijn bij de politiek. Jongeren vinden het een goed idee om op jongere leeftijd verkiesbaar te zijn voor de gemeenteraad. Veel jongeren, zoals in het onderzoek naar voren komt, kunnen op jonge leeftijd al goed hun mening vormen en politieke zaken uitleggen aan leeftijdsgenoten. Er zijn ook al voorbeelden van jonge politici die zich kandidaat hadden gesteld en voldoende stemmen hadden gekregen, maar hun zetel niet konden innemen vanwege hun leeftijd⁹. Dit maakt de verlaging van de minimumleeftijd naar 16 jaar niet alleen wenselijk, maar ook praktisch, aangezien jongeren vaak beter met andere jongeren kunnen communiceren en hun perspectieven duidelijk kunnen vertegenwoordigen.
1.2	Versterking van de democratie door jeugdparticipatie. Door de minimumleeftijd voor commissieleden te verlagen naar 16 jaar, krijgen jongeren de kans om actief deel te nemen aan politieke besluitvorming. Dit biedt hen de mogelijkheid om politieke ervaring op te doen en leert hen hoe ze politieke processen kunnen beïnvloeden. Dit versterkt niet alleen de democratie door het betrekken van jongere generaties, maar het zorgt er ook voor dat jongeren zich beter kunnen voorbereiden op een toekomstig actieve rol in de politiek.
1.3	Jongeren hebben het idee dat hun stem er niet toe doet. Hoewel onze gemeenteraad op dit moment jong is, blijven jongeren structureel ondervertegenwoordigd in de (lokale) politiek. Veel jongeren voelen zich niet vertegenwoordigd in de politiek, vooral op belangrijke gebieden zoals onderwijs, werkgelegenheid en het milieu. Uit onderzoek blijkt dat jongeren zich vaak niet gehoord voelen en dat hun politieke prioriteiten niet worden weerspiegeld in het beleid¹⁰. Door jongeren op 16-jarige leeftijd in raadscommissies te betrekken, kunnen ze direct invloed uitoefenen op de besluitvorming die hun toekomst beïnvloedt, zoals klimaatbeleid, woningbouw en onderwijs. Dit zorgt ervoor dat jongeren zich gehoord voelen en actief betrokken raken bij het proces.
1.4	Andere gemeenten hebben een minimumleeftijd van 16 jaar voor commissieleden Een groeiend aantal gemeenten heroverweegt de minimumleeftijd van commissieleden. Zeker tien gemeenten¹¹ hebben de minimumleeftijd van hun commissieleden al verlaagd van 18 naar 16 jaar en merken dat jongeren waardevolle bijdragen leveren aan politieke debatten. Deze voorbeelden tonen aan dat het verlagen van de minimumleeftijd een haalbare en succesvolle manier is om jongeren vroegtijdig te betrekken bij het politieke proces.
Kantttekeningen/ Risiko's	
1.1	Jongeren hebben te weinig kennis en levenservaring.

⁸ <https://www.kennisopenbaarbestuur.nl/documenten/rapporten/2018/06/29/ongehoord-jongeren-over-een-sterke-lokale-democratie>

⁹ Bijvoorbeeld bij de Provinciale Staten Flevoland, gemeenteraad Heusden en de gemeenteraad Peel en Maas.

¹⁰ <https://www.kennisopenbaarbestuur.nl/documenten/rapporten/2018/06/29/ongehoord-jongeren-over-een-sterke-lokale-democratie>

¹¹ [Jongeren van 16 en 17 jaar kunnen duo-raadslid worden in Leiden | Centraal+ & Minimale leeftijd commissieleden in Beekdaalen naar 16 jaar | ZO-NWS](#)

	Hoewel het argument bestaat dat jongeren onder de 18 jaar te weinig ervaring hebben om politieke beslissingen te nemen, tonen studies aan dat jongeren al op jonge leeftijd politieke vraagstukken herkennen en vaak zelfs beter in staat zijn om hun eigen generatie te vertegenwoordigen. ¹² Het verschil in politieke volwassenheid tussen 16- en 18-jarigen is relatief klein ¹³ . Bovendien wordt het actieve kiesrecht in andere landen vanaf 16 jaar toegepast, wat aantoont dat jongeren in staat zijn weloverwogen politieke keuzes te maken.
2.2	Jongeren zijn impulsiever en makkelijker te beïnvloeden.
	Hoewel 16-jarigen soms impulsiever kunnen reageren in emotioneel geladen situaties, blijkt uit onderzoek dat zij, wanneer ze voldoende tijd en ruimte krijgen om feiten en standpunten te overwegen, goed in staat zijn om complexe politieke beslissingen te nemen. Bovendien krijgen jonge commissieleden de steun van ervaren fractieleden, die hen kunnen begeleiden bij het maken van weloverwogen keuzes. In de raadscommissies wordt meestal in een rustige en inhoudelijke sfeer gedebatteerd, wat het risico op impulsieve beslissingen verkleint.
2.3	Werkdruk voor de griffie en de zorgplicht van fracties.
	De werkdruk voor de griffie zal per individu verschillen, maar de ervaring leert dat de leeftijd van commissieleden op zichzelf geen grote invloed heeft op de benodigde ondersteuning. Ook andere gemeenten hebben aangegeven dat het verlagen van de minimumleeftijd voor commissieleden geen significante invloed heeft op de werkdruk van de griffie. Fracties dragen de verantwoordelijkheid om hun jonge commissieleden te ondersteunen, rekening houdend met schooltijden en andere verplichtingen.

Financiën

De wijziging van de Verordening op de raadscommissies gemeente Utrecht heeft geen financiële consequenties.

Vervolg

Na vaststelling van de gewijzigde verordening zal deze gepubliceerd worden op overheid.nl en kan deze in werking treden.

Participatie

Er is gesproken met commissieleden, raadsleden (waaronder fractievoorzitters) en het dagelijkse bestuur van de raad.

Communicatie

Na vaststelling van de gewijzigde verordening kan deze in werking treden. In overleg met de griffie kan gekeken worden wat vereist is op het gebied van communicatie over de aanpassing van de vereisten voor commissieleden, niet raadsleden.

¹² <https://www.raadopenbaarbestuur.nl/documenten/publicaties/2019/06/24/jong-geleerd-oud-gedaan> Neundorf, A., & Smets, K. Political socialization and the making of citizens, 2017. Oxford Handbooks Online. 10

¹³ Bergh, J., Does voting rights affect the political maturity of 16-and 17-year-olds? Findings from the 2011 Norwegian voting-age trial, in: Electoral Studies, 32(1), 2019, p. 90-100

(Niet)Referendabel

De Verordening raadgevend referendum gemeente Utrecht is niet van toepassing omdat dit een raadsvoorstel betreft over het interne functioneren van de raad, de commissies, de rekenkamer en gemeentelijke ombudsman, alsmede alle daarmee samenhangende reglementen en verordeningen (artikel 1.2, lid 2 onder o van de Verordening raadgevend referendum Utrecht.)

Bijlagen

- Besluit tot wijziging van de Verordening op de raadscommissies gemeente Utrecht (ter vaststelling).
- Verordening op de raadscommissie gemeente Utrecht, met wijzigingen bijhouden (ter kennisname).